

[Thomsen.]

skimlede Doktriner, der interesserer de Tusinder af Hjem Landet over, som trods Slid og Slæb synker dybere og dybere i økonomisk Elendighed, og som spejder utaalmodigt efter en virkelig Løsning, de spejder efter en Indsats herinde fra af stort Format, efter dristige og maalbevidste Handlinger. En Del vil maaske erkende, at der er gjort ærlige Anstrengelser, men de fleste ude i Landet er allerede nu klar over, at det meste alligevel kun bliver et Skridt, selv om det maa siges at være et Skridt i den rigtige Retning.

Mine Bemærkninger fremsættes altsaa ikke med det Formaal at fylde Rigsdags-tidende med lange Forklaringer om, hvilken fremsynet og samfundsgavnlig Politik mit Parti er Talsmand for, modsat de lave Motiver, der ligger til Grund for andre Partiers Arbejde. Alt for meget af Rigs-dagens kostbare Tid spildes efter min ringe Mening med dette negative og ofte rent forargelige. Efterhaanden som man kommer Begivenhederne paa nærmere Hold, faar man bekræftet, at gyldne Valgløfter ofte bliver til Taktik, til Prestige- og Parti-hensyn. Man skulde synes, at Tiden i højere Grad opfordrer til at se bort fra snævre Partiinteresser til Fordel for saglige Samfundshensyn. Naar Tæppet nu snart falder for det Skuespil, der hedder Rigsdagssamlingen 1932—33, da vilde det være godt, om Rigsdagen som saadan kunde faa det Skudsmaal, at vi her har øvet Dagens og Tidens Gerning, at det ikke alene var Skuespil, men ogsaa Brød, eller med andre Ord Handling til Gavn for et økonomisk sygt Samfund.

Mange og omfattende Lovforslag er gennemført, men er det tilstrækkeligt? Kan Erhvervene og kan Samfundet som Helhed være tjent med at arbejde efter de Linier og indenfor de Rammer, som gennem Lovgivningsarbejdet er lagt? Maaske adskillige vil føle sig tilfredsstillende, og en meget stor Del af Befolkningen kan tilsyneladende have god Grund til det; de har nemlig overhovedet endnu ikke følt noget nævneværdigt økonomisk Tryk. Tværtimod er det endnu saadan, at en stor Part af Landets Befolkning har haft Fordel af de usle Priser, som Landbruget faar for sine Produkter. Selvfølgelig maa det være

saadan, naar ikke alene Lønninger i det væsentlige opretholdes, men selv Dyrtids-tillæg bevares, samtidig med at de vigtigste Fødevarer afleveres af Landbruget til en Pris, der ligger 200 Mill. Kr. under Prisen i 1929. Der er ikke noget at sige til — det er i hvert Fald menneskeligt —, om hver især søger at skabe sig den bedst mulige økonomiske Basis, men der er noget at sige til, at Lovgivningsmagten tolererer denne umulige og ødelæggende Fordeling, og der er i høj Grad noget at sige til, at Regeringen og Rigsdagen selv fører an, selv gennem Dyrtidstillæg o. s. v. er med til at tage den Fordel, som alle, der har Begreb om Forholdene, maa vide betales ved store Afsavn i de Hjem, som ellers langt fra fortjener at staa nederst paa Samfundets Lønningsliste.

Ogsaa her i dette høje Ting er der lejlighedsvis givet Udtryk for Misforstaaelse af de virkelige Forhold, specielt Landbrugets Nettofortjeneste i de saakaldte gode Aar. Vel steg Priserne i den Periode, men man glemmer for det første, at Omkostningerne fulgte med, og for det andet, at Eksporten gik ned paa et rent Minimum, og for det tredie, at der var forholdsvis lave Maksimalpriser paa Hjemmemarkedet. Det, der skete for Landbruget under Krigen var — det er der Grund til at slaa fast —, at der fandt en Værdioverflytning Sted fra Realkapital til Pengekapital, dels som Følge af Besætningsreduktioner, dels som Følge af Udsættelse af Bygningsreparationer og Fornylelse af Materiel, og dertil kom manglende Vedligeholdelse af Jordens Gødningskraft. Gennemsnitsresultatet af Aarene 1915—25 var et Overskud paa siger og skriver 9 Kr. pr. Hektar. Men Overflytningen fra Realværdi til kontante Penge bevirkede, at mange Landmænd selv troede, at de tjente Penge, og at andre fik samme Indtryk, hvilket er i høj Grad undskyldeligt. Men efter at Forholdene saa ofte er blevet belyst, gælder denne Undskyldning ikke længere, og mindst naar den gentages af Mænd, som burde vide Besked.

Det viste sig hurtigt, at den saaledes frigjorte Kapital i Inflationsperioden efter Krigen langt fra var tilstrækkelig til at bringe Landbrugets Produktionsapparat op paa 1914-Niveauet. Det er godtgjort, bl. a. i en Afhandling af Forstander Overgaard, Ladelund, at der til Besætningsrekonstruk-